

SAMBAND

No. 38 Juni 1911

„Samband“, — fortsættelse af kvartalskriftet *Valdris Helsing* — udkommer hver maaned, er tilegnet bygdelagbevægelsen og vil søge at fremme bygdelagenes formaal og arbeide for deres fremgang og trivsel. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hester 10 cents hvert. Udgives af Samband Publishing Association, Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:

A. A. Veblen,
Stillwater, Minn.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

AUGSBURG Publishing House

PUBLISHERS & IMPORTERS
PRINTERS & BINDERS

425-429 S. 4th Street
Minneapolis, Minn.

Valdris Samband.

Aarskontingent 25 cents. For en dollar aaret faar man baade medlemsrettighed og bladet "Samband". Valdriser og personer gift med Valdriser kan bli medlemmer. Næste stævne 9-10 Sept., 1911, i Minneapolis.

Embedsmænd og styre:

A. A. VEBLÉN, President, Stillwater, Minn.
BENDIX HOLDAHL, Vice President, Roseau, Minn.
A. M. SUNDHEIM, Secretary, 3205 Park Avenue,
Minneapolis, Minn.

O. A. HAIN, Minneapolis, Minn.
HARALD THORSON, Elbow Lake, Minn.
M. A. WEBLÉN, Minneapolis, Minn.

PIANOER og ORGLER

Ikke for at vise frem noget billede, men for at faa tilladelse til at henlede Deres opmærksomhed paa vort store lager af instrumenter, da det vil interessere enhver musikelskende.

Skriv efter vor katalog og nævn hvad som ønskes, piano, pipeorgel, kapelorgel eller husorgel. Nævn "Samband".

Northwestern Music House,
CARL RAUGLAND

520 - 2nd Ave. S., Minneapolis, Minn.

ADRESSELAPPEN

paa omslaget viser hvorvidt kontingent er opbetalt eller om man staar tilrest. "Sep 11" betyr: "opbetalt til September 1911". Men "Sep 10" er det samme som: "opbetalt bare til September 1910". I sidste tilfælde burde dateringen snart komme til syne. Er gjælden end ældre saa, hvis du kan, betal nu, straks, med det samme.

Samband

(continuation of Valdris Helsing)

is a monthly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the bygdslag movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdslag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the Samband Publishing Association.

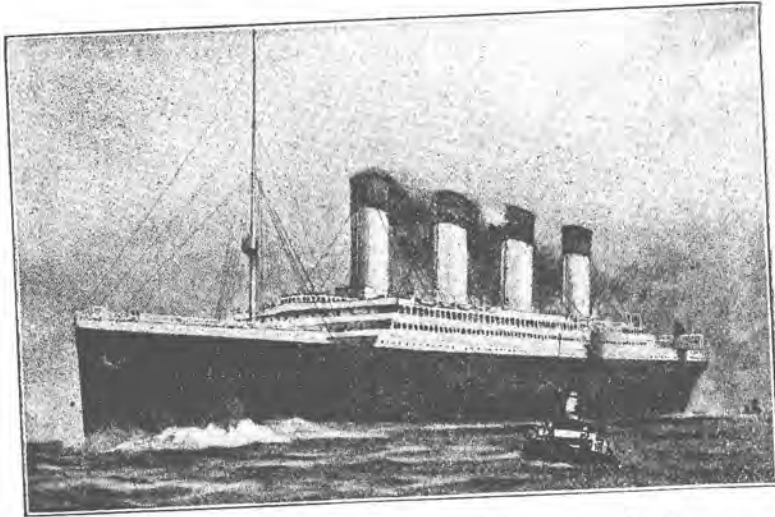
Manager and editor:

A. A. Veblen,

Stillwater, Minn.

INDHOLD AF NO. 38, JUNI, 1911:

	—Side
Ventende ved porten. Bryant. O. L. K.....	225
Af Skolehusets Saga. Dr. J. S. Johnsen.....	227
Den norske Amerikalinie. Konsul F. Herman Gade.....	232
Sandferdige Numedalsskrøner. O. O. Enestvedt.....	236
Manden og bjørnen. O. I. Flaten.....	238
Nogle almindelige bemærkninger om kunst og literatur.	
Juni Dieserud.....	240
En af emigranterne fra 1861 O. H. Opheim	250
Valdris i U. S. Congress. J. D.....	253
Paa Kongevei. Anmeldelse.....	254
Brev fra Nome, Alaska. G. J. Lomen	255
Den brudte Aare. Longfellow. (O. L. K.)	256

The White Star Line

NEW YORK—LIVERPOOL
via Queenstown

BALTIC.....	23,876 Tons
CEDRIC.....	21,035 "
CELTIC.....	20,904 "
ARABIC.....	15,801 "

BOSTON—LIVERPOOL
via Queenstown

CYMRIC.....	13,096 Tons
ZEELAND.....	11,904 "

MONTREAL—QUEBEC—LIVERPOOL

*LAURENTIC.....	14,832 Tons
MEGANTIC.....	14,878 "

NEW YORK—PLYMOUTH—CHERBOURG
SOUTHAMPTON

*OLYMPIC.....	45,000 Tons
**TITANIC.....	45,000 "
ADRIATIC.....	25,000 "
OCEANIC.....	17,274 "
MAJESTIC.....	10,147 "
TEUTONIC.....	10,000 "

NEW YORK and BOSTON to the
MEDITERRANEAN

CEDRIC.....	21,035 Tons
CELTIC.....	20,904 "
CRETIC.....	13,517 "
CANOPIC.....	12,097 "
ROMANIC.....	11,394 "

All Twin-Screw Steamers.
*) Triple-Screw Steamer.

*) Launched.
**) Building.

**AVERAGE TONNAGE OF THE WHITE STAR LINE STEAMERS
IS GREATER THAN THAT OF ANY OTHER
STEAMSHIP COMPANY**

O. E. BRECKE,
NORTHW. PASSENGER AGENT

119 & 120 SO. 3RD ST., - MINNEAPOLIS, MINN.

Samband.

No. 38

Juni

1911

Ventende ved porten.

Af W. C. Bryant. Overjagt af C. L. Kirkberg.

Ved siden af en port, bygget i fordoms aar,
og paa hvis top der altid en isty med isfygge staar,
mens aftenfolens straalener gaar over skov og dal,
jeg venter, til dens hængsler for mig og dreies skal.

I træers toppe suser den jagende vind,
den hvisker om en nat, dog den svaer mit sind,
jeg hører fuglen synge en jagte melodi,
jeg merker blomsters aande, naar dagen er forbi.

Se! portens dør sig aabner, og over terrassen gaar
en olding træet og høiet, med rynker, hvide haar;
hans livsværk er fuldbragt og tilbagelagt hans vej,
nu gaar han til sit sted fra det hjem ham savner ei.

En stund i sorg jeg grunder, jeg ser hvor hurtig gaar
en mands mod og kræfter, hans arbeid og hans aar,
jeg grunder end, mens fuglen glad synger dagen ned,
og mens jeg ser og lytter, jeg atter finder fred.

Sagen sig porten aabner, en mig mig stille gaar,
hun ser sig end tilbage, mens graad i øiet staar,
nu løser hun de roser, som prøved hendes løf,
og skrider stille væk fra den glade ungdoms flok.

O flægtens pryd og styrke, som hurtig svinder bort,
o morgentrøde som, mens vi stirrer, bliver fort,
o blomsters søde aande, som under fuglekor
et øieblik kan dufte og gaar — vi ved ei hvor.

Af livets løfte givet og vandret dødens gang!
jeg sørger men ser solskin og hører fuglesang.
og sorgen dulmer atter, og ved den gamle port
jeg endnu staar og venter, mens dagen svinder bort.

Dg atter porten aabnes, en børneskøl gaar frem,
de muntre raab er kvalte, hvert smil er stivnet hen,
o skrøbelige livstræ, som slynger ned med hast
de ikke modne knopper ved hvert et vindens kast.

Saa side om side fra hvert et sted gaar ind
en sterk, en svag, en ydmyg, en anden stolt i sind;
der sees spor af kæmper blandt disse piller graa,
der sees ogsaa spor ifra barnefødder smaa.

Dg nogle stilt sig nærmere med ansigt blegt af skræk,
og atter andre kommer med glade ansigtstræk,
som om de skintet venner paa livsarvonne ø,
som saa de alt den meiste, som kom for os at dø.

Jeg ser vel skræk og glæde, dog disse i mit bryst
saa lidt skaber frygt som til bortgang en lyst,
og medens solen atter gaar over skov og dal,
jeg venter tro, til porten sig for mig aabne skal.

Af skolehusets saga.

Dr. J. S. Johnson.

Det er det gamle skolehus, saadant som det var i de gamle dage — mine tidligste ungdomsdage — om hvilket jeg skriver. Med det nyfigne og moderne har jeg intet havt at gjøre og intet at fortælle om.

Mine minder gaa saa ofte og gjerne tilbage til det gamle sten-skolehus og hvad der tildrog sig. Der var det at den lærdom, som er at vinde udaf bøger først dunkelt begyndte at aabenbare sig for mig. Der var det de første uklare glimt af hvad der muligvis eksisterede i den store verden, som laa udenfor synskredsen af vor snevre hjembygd, først blandede mit barnlige syn. Der var det at de ambitioner som jeg, for at være beffeden saar tilstaa, at jeg har saa daarlig fejlet at realisere, først begyndte at røre sig i mit sind. Der, blandt mine ligestillede kammerater, var det jeg stiftede mit første venskab og uvenskab, og sik sønene op for at menneskenaturen var anderledes end jeg hidtil havde fundet den hjemme hos far og mor. Som skolekammerater fivedes vi ofte og sloges iblandt. Men det som vi da frydede os over, synes nu mere passelig at fælde en taare for, og det som da voldte graad og store kvaler, er nu bare at skratte ad. Dg de gamle skolekammerater staa helst for mig, hvidhaarede, barfødede og klædt i hjemmelavede klæder og naivitet. Det er vanskeligt for mig at forestille mig dem gamle, fede og modeklædte, som heldige forretningsmænd, bankører, familiefædre og graa bedstemødre. Jeg hilser dem alle sammen endnu en gang — de som er igjen.

I de dage var skolehuset mer for folk end næsten nogen nu kan ane. Sær paa landet var det det punkt om hvilket man sluttede sig med jærlig interesse, næst kirken, og til hvilket livlige erindringer knytte sig. Folk kom derfor til skole-

huset naar anledning gaves. Disse anledninger var jærlig, enten den sidste skoledag eller de aftenunderholdninger, som kjendtes under navn af „Spelling-School“. Den sidste skoledag i aaret var en dag merket med store, røde bogstaver i vor kalender. Skolehuset var da dekoreret med løv og blomster, og renskuret. Da kom mødrene paa eftermiddagen i sin søndagspynt for at høre paa den katekisation som var indøvet for anledningen, og de jange og deklamationer som foredroges, sige farvel til skoleholderen, som oftest var kvindelig, og idet heletaget yde sit til at anledningen blev rigtig festligholdt. Børnene var da ogsaa søndagsklædte, med ansigter som stinnede af skuring med sæbe, og der var over det hele en lykkelig blanding af vemod og glæde. Stive og høitidelige marscherede de frem paa gulvet, gjorde sine keitede buk og fremjagde sine ting, skræmte men dog tappre, og sittrende af spænding. Og imedens sad mødrene ligesaa ængstelige og oprømte, stolte eller bestjæmmede, efter som deres afkom klarede biffen. Der udgjødes da en masse salte taarer, medens kort, præmiebøger og præjenter uddeltes efter alder, fortjeneste og mulig indflydelse fra forældrenes side, og farvel sagdes.

Skolehuset var bygget af sten, og stod støtt og sikkert paa sin plads. Ikke netop saa værjt for et gammeldags skolehus. Høit nok opunder loftet og stort nok for sit almindelige behov. En gang opigjennem midten med bænk paa begge sider, og fremmest framt, skoleholderens dissk med Webster's Unabridged Dictionary paa. To vinduer paa hver sidevæg og to som saa ud til veien, og som det ikke var løbligt at see udigjennem. Om vinteren var det ikke saa farligt hermed, thi da var de saa bedækkede med frost, at man kunde ingenting see. Men om sommeren, da var det ikke saa greit at holde øinene bortvendte naar „Crazy Betsy“ kom dragende forbi med sin store silletul og sin fantastiske dragt. Og saa var det præsten eller doktoren

som skulde etsteds, og en og anden gang en ligfærd, som langsomt nærmede sig kirkegaarden, eller en bryllupsfærd, i hvilken man kjørte svært fort og stød med pistoler. Det var ikke saa lidet at have seet Peer Sveen holde pistolen høit tilveirs og syre salut! Det skulde vi ogsaa gjøre, naar vi bare engang blev store og kunde saa pistol! Og engang kom der virkelige indianere forbi med sine ponies, hunde og et stort rabalder. Det kunde være farligt. Men for det meste var det bare far's korn ager som stod der og ruslede i sommervinden, mens de hede luftbølger steg op fra gjærdet og forvred og fordreiede det som man saa gjennem dem i fantastiske former. Der herffede da en stor fred omkring skolehuset mens vi sad med vore Iektier. Maiblomst og vilde roser voksede langs gjærdet og mangan gang kunde det hænde at vi saa en gopher mor komme forsigtigt ud af sit hul med sin lille flok og lege udenfor.

En „Spelling School“ er ikke en skole, hvor man lærer at stave. Derimod vises der hvad man har lært. Jeg har aldrig hørt om en „Spelling School“ om sommeren. De holdtes bestandig paa en vinteraften. Naar folk havde siddet inde en tid, mens sneen saa dybt ude og veiene søg fulde, var man bedst oplagt til at komme sammen for aftenunderholdning og moro. I den store, firkantede ovn, som stod midt paa gulvet, fyredes der lystig. Skoleholderen bragte gjerne en lampe, som sattes paa disken. Resten af skolerummet belystes paa den maade, at en og anden bragte en lygt, eller en stump af et talglys, som sættedes opmed en vinduskarm paa den maade at man stak en kniv gjennem den nedre ende og ind i karmen. Møget blev det rigtignok, og talg dryppede, men det gjorde ingenting — større.

Bed høitiden begyndte smaagutterne som tilhørte at samles. De holdt sig udenfor i klynger, og kommer nogen, holder de stand længe nok, saa de ser hvem det er, og tager saa vildt

sprang bagom skolehuset med alle slags grimacer og udraab, efterjom hvem det er de hilser. Var det Oluf Klokke, som kom marcherende med forte skridt og med armen rundt livet til Sugebjør Rostad, over trappen og ind uden at se tilside, var det i orden at hegte en lillefinger i hver mundvig, strække den videst mulig og plystre af livsens kræfter, med det samme man gjorde tilbagetoget. Var der nogen som orkede slaa en korbøtte var det overordentligt bra; hvis ikke, fik man tage et ryggetag saa sneen søg, for at gjøre lidt opjagt og bidrage til underholdningen. Der var ingen som kunde maale sig med Herbrand Bjerge i at strække munden vid, da han havde ualmindeligt naturlig anlæg dertil og lang øvelse. En gang flyttede en ny familie ind i distriktet, som var hankier. To gutter kom til skolen, og da de var de eneste hankier, blev de slet ikke straks populære. Den ene var saa lidet anset og afholdt, at han en dag fik dæng fem gange. Han duede ikke til stort saavidt vi kunde se, og det var næsten synd saa let som han var at dænge. Men saa opdagedes det en dag, at han kunde strække munden mindst en halv tomme videre end nogen anden, og siden blev han populær og blev skaarneet for juling. Han var ubestrideligt seiersherre paa sit specielle idrætsfelt, og som saadan fik han fuld anerkjendelse. Saa kommer Martin Tollefsrud med dumbjælder paa hesten og „cutter“. Det trak opmærksomheden og maatte nøie iagttages, thi det var den eneste „rig“ af det slags i nabolaget.

Med denne tid var skolehuset fuldt, saa at ikke alene alle bænkene var besatte, men man sad i vinduerne, og bagerst i stod en tætpakket stimmel af de længste og mest tilbageholdne. De bedst klædte og mindre bestedne var at finde i fronten, hvor Iyset kunde bedre lade en ny calico kjole eller Garibaldi jakke komme til sin ret. Saa sloges der til Iyd og forsamlingen kaldtes til orden med nogle bemærkninger af skoleholderen.

Derpaa fulgte gjerne en sang, og under borgerkrigens tid og længe derefter var det helst af den patriotiske sort, saasom „Rally Round the Flag“. Saa kom deklamationer. De smaa først med korte og lette jager, og tilslut kulminerte det med en klassisk dialog mellem Oluf Klokke og Paul Bjerge, i hvilken der brugtes en virkelig femdalerjæddel; Saa fulgte den virkelige underholdning — „the real thing“.

To ledere, eller kaptener udnævntes, som stillede sig op side om side i fronten. Disse nævnte da bejvelvis sine sidemænd, valgte paa grundlag af deres ry for at kunne stave korrekt og ikke tabe koncepterne naar de stod op for offentlighedens øine. Det var en stor ære at være den første som saaledes blev truffen; det bevisste hans anseelse som mester i at stave og paa ham hvilte hans partis haab. Tilslidst var alle truffne som kunde formaaes at være med. Ungen kunde nogeninde erindre Hans Selgeson som liden. Han syntes bestandig at have været stor, men god til at stave var han slettes ikke, og derfor svarte han bestandig „I would rather be excused“, og dette svar gjentoges da af flere, som sad lignende i det. Skoleholderen begyndte med at udgive korte og lette ord bejvelvis til de to sider, begyndende med lederne, men endog disse fandt dog straks sine ofre som smublede og maatte forlade rækken og sætte sig, saa at lidt efter lidt blev rækken kortere og tyndere. Men hvad den mistede i antal og tyngdevægt, vandt den i gennemsnitlig kvalitet. Ordene blir efterhvert længere og mere vanskelige, og om en times tid staar der kun to igjen, og disse var sjelden hverken af de længste eller tyngste. Der kunde da hænde det mest overraskende, idet en gut eller pige som aldrig havde deltaget før og derfor ikke var almindeligt kjendt for at være svær til at stave, holdt tapbert stand og tilslidst stod igjen alene som seiersherre. Og det var ingen ringe ære. Der gaves endog et eksempel paa at

en elleve aars norsk gut,ilet ikke kunde staves ned med noget ord, som var at finde i McCuffey's stavebog.

En saadan „Spelling School“ var en lokal begivenhed, som kunde fideslilles med næsten hvad det maatte være, og hændte det at to skoler slog sig sammen, var det en meget ualmindelig affære. Det er en af de gode ting som har ganske rent gaat af dage. Det var ikke en daarlig indretning, og bidrog sit til at skolebarn lærte at stave, hvilket de neppe kan siges at gjøre nutildsags. Mange har glemt at der nogensteds gaves noget saadant, og andre har maasse aldrig hørt om det. Det staar nu paa prent.

Den norske Amerikalinje.

Af Konsul F. Herman Gade, i „Nordmands-Forbundet“,
April 1911.*

Tanken om en norsk Amerikalinje er ikke ny, men har baade været undfanget og gennemført for mange aar siden. Det var Bergensredere, og da fornemmelig den initiativrige og energiske Peter Nebjen, som i de tidlige syttiaar satte den første norske dampskibslinje igang mellem sin by og New York. Ikke mindre end fire skibe med de stolte norske kongenavne „St. Olaf“, „Kong Sverre“, „Harald Haarfagre“ og „Gaakon Adelfsten“ førte det norske flag i denne fart mellem Norge og Amerika. Næderne lod sig imidlertid lokke af høiere fragter i andre verdensdele til at opgive det vigtige Amerika-felt, som saaledes gik tabt for Norge og kom i hænderne paa udenlandske linjer.

Senere har andre arbeidet med iver og energi for at vinde

*Vi skylder forfatteren den oplysning, at retskrivningen her er sætterens.—Med.

det tabte tilbage. Magnus Andersen, som med vifingefibet i 1893 viste verden, at nordmænd i vor tid kan udføre præcis det samme som deres forfædre for tusind aar tilbage, ofret megen tid og meget arbejde paa oprettelsen af en norsk Amerikalinje. Senere tog Endre Johannesen Svane kampen op med overordentlig stor begejstring og ihærdighed, og tildels alene, tildels med bistand af Richard With udførte han det meget betydelige og grundlæggende arbejde, som førte til stiftelsen af det nuværende aktiefelskab. Det kan med fuld søie siges, at dette aldrig var kommet istand uden disse mænds usforjagthed og udholdenhed.

Den norske Amerikalinje er nu begyndt paa et helt nyt afsnit i sin historie. Efterat have passeret gennem den lange og vanskelige prøvetid — Sturm und Drang — har den faat ny livskraft. Den har maattet tilkjempe sig ret til at leve, men har ogsaa opnaad — hvad alt nu tyder paa — utsigt til en lykkelig fremtid.

Kanste netop den omstændighed, at der har været mange og store vanskeligheder at overvinde, har skaffet foretagendet forøget sympati og agtelse. I begejstringens rus var det ikke godt at se helt klart og nøgternt paa forholdene. I lysten efter at se den store plan gennemført var det ganske naturligt, at man var tilbøielig til at gaa ivei snarest mulig med den lille aktiekapital paa 2½ million kroner som var tegnet, og at man da gjerne vilde se linjens første skib igang og i dette øjemed anskaffe paa de tilsyneladende gunstige betingelser det meget omhandlede „Kaiser Friedrich“. Som vi nu ser jagen an, kan vi glæde os over, at disse planer ikke blev sat igjennem, og at linjen baade med hensyn til kapitalstyrke og skibstype vil bli anlagt paa en basis, som vil tilfredsstille det praktiske livs fordringer og den sagkundige kritik.

Den norske forretningstilstand stillet sig i længere tid meget

forbeholdent overfor den norske Amerikalinje. Der synes at ha været en ganske almindelig tvil om foretagendets rentabilitet, og man saa betydelige vanskeligheder i konkurrancen med den allerede vel indarbejdede danske linje foruden ogsaa en mulig kamp med atlantershavspoolen. Paa samme tid som aktieselskabet Den Norske Amerikalinjens bestyrelse erkjendte det nødvendige i at saa støtte fra den norske forretningsstand, indsaa denne det ønskelige ved at fremme et foretagende, som i saa overordentlig grad vilde kunne hjælpe norsk eksport og norske handelsinteresser hinsides havet.

Handelsstanden i Kristiania, Bergen, Trondhjem og Kristiansund nedsatte komiteer til grundig at udrede spørgsmaalet om en norsk Amerikalinje; og efterat disse, hver for sig og i fællesskab havde undersøgt og gennemarbejdet et betydelig statistisk materiale angaaende person- og godsstrafik mellem Norge og De forenede Stater, og man i denne forbindelse heller ikke havde undladt at tage tilbørlig hensyn til det nævnte konkurrence, kom man til det bestemte resultat, at foretagendet hvilde paa et fuldstændig sikkert sundt økonomisk grundlag. Ja, nogen af landets bedst kjendte navne, som i det længste stillet sig skeptisk overfor foretagendets rentabilitet, erklærede sig endelig aldeles overbevist og endog villig til at gaa med i linjens styrelse. Direktion og Repræsentantskab for selskabet blev da dannet fornemmelig af den norske forretningsstand med de forskjellige næringsveie, handels- og rederiinteresser sterkt repræsenteret. Direktionens formand er generalkonsul Catinko Bang, tidligere ordfører i Kristiania, og dens medlemmer: konsul Bergesen, Stavanger, konsul Gade, konsul Dr. Row, Bergen, skibsreder F. L. Rowinckel, Bergen, skibsreder Thor Thoresen, Kristiania og stortingsmand With, Westeraalen. Til administrerende direktør var man i kontorchef Gustav Henriks-

sen saa heldig at sikre sig en mand, som paa grund af sin sjældne erfaring og dygtighed anses for at være i udpræget grad den rette til at føre foretagendet raskt og kraftig frem til succes. Paa denne maade styret og støttet af den norske forretningsstand kan man nu gjøre regning paa, at linjen hurtigt vil saa den fornødne kapital og snart sætte sit første skib igang under lovende auspicer.

Man kan vel ogsaa med rimelig sikkerhed antage, at landets regering og storting vil finde det i sin fulde orden at træde støttende til med et passende statsbidrag, indtil linjens arbejdsvilkaar er sikret, paa samme maate som andre lande har gjort det for sine oversjøiske ruteforbindelser. Det lader sig nemlig ikke overse, at en ruteart som planlagt for Den Norske Amerikalinje med hurtiggaaende skibe for post, passager og fragtfart vil bringe landet direkte saavel som indirekte fordele af største betydning. En heltud norsk linje til De forenede Stater er netop nu blit en nødvendighed, idet den norske import dertil har tiltaget saa raskt i de sidste aar og har endnu større muligheder for vækst i fremtiden. For en saadan udvidelse af markedet for norske varer kræves der først, at de skal føres frem paa den mest bekvem og direkte maade, og dernæst at de skal befries fra den hæmmende virkning af de fremmede linjers for Norge ugunstige preferancefragter og „poolens“ nylig ophøjede satser. Det er heller ikke en liden sag i sig selv, at de betydelige fragtbelsøb, som nu aarlig indkasseres af fremmede selskaber, vil forblive paa norske hænder og derved komme Norges økonomi tilgode istedet for at være en stadig udgift for landet. Foretagendets nationale betydning kan vel derfor neppe overvurderes.

Den største rolle i national henseende vil dog linjen spille som et foreningsbaand mellem nordmændene hjemme og de mange — æsten ligesaa talrige — bosatte i Amerika. Intet

kunde tjene mere til at holde dem i kontakt med hinanden, være et stadigere og sikrere forbindelsesled og bedre befordre brobygningen mellem hjemlandet og det udslyttede Norge. Foretagendet vil gi dem noget som de hidindtil har manglet og som maa virke som det sterkeste tilknytningsmiddel: en stor fælles interesse.

Med hvor varm interesse nordmændene i Amerika har omfattet sagen ligesåra begyndelsen er bevist ved den støtte den allerede har faat der — ved det store antal aktier tegnet af de mange småfolk spredte udover det store land. At mange tusinde flere nu vil ønske at anbringe sine sparepenge i dette nationalforetagende er ligesåra vist. De har i lang tid anset det som en skam, at den gamle sjøfartsnation, som de er så stolte af at stamme fra, kunde føre størstedelen af amerikanske varer fra havn til havn i selve Amerika, men ikke selv føre dem fra Amerika hjem til Norge. De har følt det som et savn, at de ikke kunde reise hjem til det gamle fædreland under dets eget flag. Naar den norske Amerikaliniens første skib seiler ind paa New York havn, vil et glædesraab løfte sig fra nordmænd ligesåra Atlanterhavet til Pacifickysten. De vil juble over, at det gamle land, hvis stolte sjøfartstraditioner og velskædd ligger dem altid paa hjerte, nu paa dette vigtige felt har hævdet sin stilling.

Sandfærdige Nomedalskrønner.

Ved D. D. E n e s t v e d t.

Mæ'n Tolleiv Gvammen (se side 199, No. 37) levde i Uvdal so arbeidde dæ ein snikker der paa gar'n, som va ifraa Gallingdal, o han skrytte støtt taa dæ aat han va alder rædd nokon ting, hverken gud hell jævel. Detten syntes'n Tolleiv

va hart o tru, o han o ein a'n stelte daa te eit stort jønnlækkje oppaa eit skaap, som dei hatt eit tøyg i, baaraa to høl paa væggen o tok tøygje ut i jønom. Sniffern bruka o arbei i den stugo om kvellan, o so stelte karan je te ein kvell uttafjør væggen, mæ lys, daa han va væl bejynt o arbei. Nefs som dæ va ramla dæ oppaa skaape o han stirde op o seff jaa lifsom to blanke øugu. Men han ga je no kji so snat o bejynte te arbei att. Der bar dæ løust mæ samma levne, endaa værre hell fjør. Han kasta høveln o tok te spraangs te jjølvvejlkje i storstugo, o kjæm inn so anpustin aatt han nesten inkje fær maale fjør je: „Na — aa — bevara us, den stygge vil taka us!“ Na dæ æ no vel kje so gale, meinte dei. „Søumen æ dæ so, bele saag dæ glodde i øugu paa'n!“

* * *

Den ti han Tolleiv laag i fjelle mæ je, ilag mæ to taa brøran sine, va dæ ein dag mæ dei gjætte kryture, som dæ va so kalt aatt dei nesten frøus stive. Fjør o halle je varme bejynte'n Tolleiv o ein taa dei andre te haappe aaver ein løk, som va so brei aat dæ va so vitt dei konna sjote je aaver, naar dei tok rennespraang. Den andre taa brøran has va kje so spræc te haappe, som desja to, men han vilde no prøve han mæ kan'n veta. Han tok daa eit duglele rennespraang; men mæ dæ samma han haappa te, sprang Tolleiv fram o skreif i je, o gvekte'n so han datt beint ni vatne, som va so just aat'n blei vaat alsammen. Daa had'n Tolleiv jølt bror sin te bli varm.

Tolleiv va utrusta mæ ein meir hell almindele dygtig nøsø, o eingong han kjørde ette storvegen møtte'n fut'n. Han vilde væl ha lite moru i'n Tolleiv o skreif te'n: „Vik av veien du mand med den lange næse!“ Tolleiv va færdig te gripe nøsøtippen sin og vri'n te jies o svaaraa mæ ein gaang: „Vær so go, fjør forbi!“

Tolleiv va fje myffjy te arbeiskar, fskjont han va i go fjerfatning, o hadde kømme se op mæ handel o anna, so han va ein velstaaanne mann. Kjærinje haß konna daa somme tier frøune før dæ aatt han inkji arbeidde som andre fjølk. Eingong daa dei netop hadde slagta om høufin, hadde ho smaa fskjænt paa'n att, før'n inkje jorde nofo. Tolleiv gjeff daa ut, o tok ei raa fhy-hu i roba o la den aaver afsle, so'n drog hue ette se, o kom sætjanne inn, o drog danan ronnemomkring gølve nokon vendu før'n reiste ut attø. Daa ho spurde'n haaffer'n før aat fik, fvaaraa'n: „Du ja e ffulde jera nofo, o daa fann e fje nofo nerare for haandi.“

* * *

Ein an gaang ette'n Tolleiv va vørtin gammal enfemann, va'n be'in te fremmen, te ein gar, som eite Hallan, som ligg høgt oppi ein bratt bakkje, aavafør veigen. Han va daa der aaver naatte, o daa'n reiste om mörgon, o hadde ftabla se ne att desja bratte bakkjan, o va kømmin nepaa veigen, fekk'n jjaa kjærinje paa gar'n gjeff o stulla opve hufø. Han te fskrike o veiste mæ hændan te ho. So tok daa ut neaaver bakkjan, o kom no endele nepaa te'n, o spurde haa dæ va før nofo han vilde. „Na, dæ va fje anna hell dæ, aat e ser aat man din ha vørte temmele krusfjin taa se, o derjom'n juat ffulde læggje se te døy, so maa du no endele komma me ihug.“ „Na, du æ no eit — fvin,“ brøut ho ut o flo uti være ette'n, o drog opaaver bakkjan att.

Manden og bjørnen.

Af D. S. Flaten.

En dag i vinterens begyndelse strævede en mand nedover Skafedalen mod Bangsbygden. Manden trak sin kjælle, som var tungt læsset, efter sig og som sneen var dyb og veien daar-

lig, gif det baade langfomt og besværligt, og af og til maatte han standje lidt for at puste ud. Mens han nu saaledes stod og med sine vanter aftørrede sit sveddroppende ansigt, fik han noget i syne, der fyldte ham med rædsel, ja saa at sige stivnede blodet i hans aarer. En bjørn kom i vildeste flugt nedover den bratte fjeldsraaning, forfulgt af en stor flok hylende ulve. Gud fri og bevare mig! Det er fjeldskreien! raabte manden. Han vidste at alt levende som kom i dens vei i bogstavelig forstand vilde øieblikkelig blive revet i hundrede stykker. At søge tilflugt i en af de nærmeste hølader vilde være umuligt; thi før han naaede halvveis frem, vilde han blive fringrendt af ulvene og disses jikre bulte. Men nærmere til var Lutastølstein. Den var stor som et lidet hus, men til toppen som var flad var der adgang bare fra to sider, og kom han sig bare derop kunde han muligens bjerge sig.

Gurtig som tanken løste han øksen fra læsset og med den i haanden løb han, saa fort som han evnede mod stenen, som han hældigvis naaede i rette tid. Men som han naaede toppen fra den ene side, kom den af ulvene jagede bjørn derop fra den anden. Mødet syntes manden ikke videre behageligt, men før han fik tid til at anfille betragtninger over situationen fik han syn for at bjørnen her var ham en allieret og hjælper i nøden. Ulvene søgte straks at vinde op paa stenen, men der sad bjørnen paa vagt, ved den ene opgang og uddelte øredæk til højre og venstre og sendte de fultne ulve ned igjen fortere end de kom op. Ved den anden opgang sad manden med sin øks og gjorde hul i ulveskind. Men da ulvene lugtede blod blev de mere end vilde, anfaldt sine saarede kamerater, rev dem isønder og sloges om stykkerne. Saaledes vedblev de en tid lang at rive og glide hinanden i filler indtil de gjenlevende ikke orkede mere og saa luffede de bort den ene efter den anden og forsvandt i skogen. Manden vovede sig nu ned fra

Tolleiv va tje mykkjy te arbeidskar, skjønt han va i go sør-fatning, o hadde kømme se op mæ handel o anna, so han va ein velstaaanne mann. Skjærinje hajs konna daa somme tier frøune sør dæ aatt han inkji arbeidde som andre sølk. Eingong daa dei netop hadde slagta om høufin, hadde ho smaa-fjænt paa'n att, sør'n inkje jorde nofo. Tolleiv gjekk daa ut, o tok ei raa fjy-hu i rova o la den aaver aksle, so'n drog hue ette se, o kom sætjanne inn, o drog danan romnemomkring gølbe nofon vendu sør'n reiste ut attø. Daa ho spurd'n haaffer'n for aat slik, svaaraa'n: „Du ja e skulde jera nofo, o daa fann e tje nofo nerare for haandi.“

* * *

Ein an gaang ette'n Tolleiv va vørtin gammal enkemann, va'n be'in te fremmen, te ein gar, som eite Gallan, som ligg høgt oppi ein bratt bakkje, aavafør veigen. Han va daa der aaver naatte, o daa'n reiste om mørgon, o hadde stavla se ne att desja bratte bakkjan, o va kømmin nepaa veigen, seff'n jjaa fjærinje paa gar'n gjekk o stulla opve huso. Han te skrife o veifte mæ hændan te ho. So tok daa ut neaaver bakkjan, o kom no endele nepaa te'n, o spurde haa dæ va sør nofo han vilde. „Na, dæ va tje anna hell dæ, aat e ser aat man din ha vørte temmele krusfjin taa se, o dersom'n snat skulde læggje se te døy, so maa du no endele komma me ihug.“ „Na, du æ no eit — svin,“ brøut ho ut o slo uti være ette'n, o drog opaaver bakkjan att.

Manden og bjørnen.

Af D. S. Flaten.

En dag i vinterens begyndelse strævede en mand nedover Skafedalen mod Bangsbygden. Manden traf sin kjælle, som var tungt læsjet, efter sig og som sneen var dyb og veien daar-

lig, gif det baade langsomt og besværligt, og af og til maatte han standje lidt for at puste ud. Mens han nu saaledes stod og med sine vanter afstørrede sit sveddryppende ansigt, fik han noget i syne, der fyldte ham med rædsel, ja saa at sige stivnede blodet i hans aarer. En bjørn kom i vildeste flugt nedover den bratte fjeldskraaning, forfulgt af en stor flok hylende ulve. Gud fri og bevare mig! Det er fjeldskreien! raabte manden. Han vidste at alt levende som kom i dens vei i bogstavelig forstand vilde øieblikkelig blive revet i hundrede stykker. At søge tilflugt i en af de nærmeste hølader vilde være umuligt; thi sør han naaede halvveis frem, vilde han blive kringrendt af ulvene og disses sikre bytte. Men nærmere til var Lutastølfstein. Den var stor som et lidet hus, men til toppen som var flad var der adgang bare fra to sider, og kom han sig bare derop kunde han muligens hjerpe sig.

Surtig som tanken løste han øksen fra læsjet og med den i haanden løb han, saa fort som han evnede mod stenen, som han hældigvis naaede i rette tid. Men som han naaede toppen fra den ene side, kom den af ulvene jagede bjørn derop fra den anden. Mødet syntes manden ikke videre behageligt, men sør han fik tid til at anstille betragtninger over situationen fik han syn for at bjørnen her var ham en allieret og hjælper i nøden. Ulvene søgte straks at vinde op paa stenen, men der sad bjørnen paa vagt, ved den ene opgang og uddelte øredass til høire og venstre og sendte de jultne ulve ned igjen fortere end de kom op. Ved den anden opgang sad manden med sin øks og gjorde hul i ulveskind. Men da ulvene lugtede blod blev de mere end vilde, anfaldt sine saarede kamerater, rev dem isjunder og sloges om stykkerne. Saaledes vedblev de en tid lang at rive og slide hinanden i filler indtil de gjenlevende ikke orkede mere og saa luskede de bort den ene efter den anden og forsvandt i skogen. Manden vovede sig nu ned fra

stenen og tænkte sig ikke at behøve at sige „farvel“ til sin ven af saa kort bekendtskab.

Men bjørnen tænkte anderledes og da manden gik ned, fulgte bjørnen efter. Bjørnen syntes dog ikke hverken at være trættekvar eller stridslysten. Som en hund fulgte den manden og da denne lagde kjalkebaandet paa afflen og med sit læs tog paa hjemveien saa fulgte bjørnen med. Gange mellem gik den paa to ben med forlabbene paa læsset ligesom den vilde flybe paa og saaledes gik det indtil de naaede nær til gaarden Steile. Der havde man nylig skudt en heft hvis krop laa nær ved veien. Der lod bjørnen manden forstaa at han skulde stanse. Derpaa løb den bort til den døde heft rev den et stort stykke af kroppen, kom saa med det tilbage og lagde paa læsset til manden. Manden syntes dog ikke at sætte videre pris paa gaven og efterat have gaaet nogle skridt kastede han bjørnegaven af. Dette likte nok ikke hamsen, men kom i fuldt sprang efter manden, greb kjødstyket og med en vred knurren slængte det op paa læsset igjen. Nu turde manden ikke andet end tage hestekjødet med sig. Men bjørnen sad længe og saa efter manden, vendte saa om og luntede veien tilbage. Da manden kom hjem syntes han nok han havde noget at fortælle.

Nogle almindelige bemærkninger om kunst og literatur.

Af S u u I D i e s e r u d.

(Slutning).

Det er endnu nok saa almindeligt over i Europa at tale med overlegenhed om dette lands frembringelser paa kunstens, litteraturens og videnskabens omraade, og vi indrømmer viligt, at den nye verden paa disse felter idethelt endnu ikke har naaet tiltop. Marsagen er naturligvis væsentlig den, at den økonomiske og materielle udvikling i den grad har lagt beslag

paa de bedste evner, at aandskulturen i det hele har maattet nøie sig med anden rangs begavelser. Hvad gjelder vel en stoffars digter eller maler eller stuelærd professor i dette land i sammenligning med en Edison, en Carnegie, en Morgan, en Jim Hill, eller en hvilkenjomhelst general eller politiker, der har naaet frem til en ledende stilling inden sit specielle fag? Der staar endnu ingen gny om deres navn, og deres bankbøger er gjerne temmelig tynde og let overfluelige sammenlignet med dem, som skaberne af de materielle værdier opbevarer i dirfrie skabe.

Der er imidlertid ingen tvil om, at vi er paa gode veie til at komme efter ogsaa i dette stykke, og den nu raadende smagsretning paa det literære omraade er i mine øine, tiltrods for sin delvise ensidighed og smalsporethed, i mange maader hævet over den, der florere i Europa under paavirkning af fransk og tysk kunst og tænkning.

Hvad bog- og tidsskriftudgivere nu forlanger i dette land er, som gang paa gang blandt andet fremholdt i „The Editor“, særlig literatur, der handler om selvopofrelse, karakterfasthed, højsindethed, mod paa livet, og gjenopstandelse efter fald. Og det gjør de, fordi det læsende publikum gennemgaaende foretrækker at stikke bekendtskab med mænd og kvinder, der har raad til at være storjindede, der er istand til at staa som klipper midt i fristelsernes maelstrøm, til at hæve sig jeierriig over arv og tradition, til at overvinde vanskeligheder, selv naar de taarner sig som høiest. Det synes som om Theodore Roosevelt's optimistiske, viljestærke aand begynder at svæve ogsaa over de literære bande og kravet blir: livsudfoldelse, abstraheret, fremgang, gjenopbygning paa de med rette nedtraakkede, udslidte idealers gamle grund. Derfor er da ogsaa kraftens, energiens og viljestyrkens utrættelige besnyer Sack Lon-

don, den kausfe høiest anseede og mest læste nulevende forfatter i landet.

Til gjengjæld finder man paa listen over uantagelige værker, fortællinger, der simpelthen handler om, hvorledes de to sig hverandre, indviklet sjæleanalyse af værdiløse og forulthede eksistenser, der ikke eier kraft til genoprejsning, lytne skildringer fra det erotiske omraade og kjæleri med lastens offerer under paastud af, at livet har krav paa at blive fremstillet i sin helhed, som det nu engang er. „Der kræves,“ hedder det i „The Editor“, „en mester af rang til at behandle det erotiske eller skildre brud paa sociale og moralske love. Og denne bare finder for tiden afsætning i blot to eller tre tidskrifter i hele landet.“

Det er da med en vis forbauselse, at enkelte af os, som har faaet tid og anledning til at leve os en smule ind i denne literære atmosfære, ser paa de totalt forskellige principer, der endnu breder sig selv i de skandinaviske lande blandt smagens mest højrøstede ledere. Hvad de herrer — med saa hæderlige undtagelser — først og fremst synes at spørge efter, er sprogbehandlinger, den rent tekniske færdighed i at haandtere en opgave, mens liden eller ingen vægt lægges paa indhold og emne, idet alle livets omraader ansees omtrent lige værdige til digterisk behandling, og enhver har ret til at forkynde ikke blot den filosofi og religion, men ogsaa den særegne moral, som han foretrækker, enten det nu er egoistisk selvhævdelse paa næstens bekostning, ikke mindst paa det seksuelle omraade, eller en blot og bar jeen gennem fingre med næstens skrøbelighed og ophævelse af grænserne mellem godt og ondt under paastud af, at alt naturligt til syvende og sidst er „værdier af samme rang“ for de helt frigjorte aander.

Der hersker for tiden i de nordiske lande en prisværdig stræben efter at staa i fremste række paa aandslivets omraade,

fidem man synes afskaaret fra at tage ledelsen paa det økonomiske. Man maa for alt i verden være tip top moderne, og det moderne er nu engang siden Georg Brandes' optræden de mest fri og himmelformende ideer, der bare vil melde sig i en kunstig stimuleret hjerne. Den mand, der har sit skjold behørig udstaferet med den slags, selv om det altsammen er uforsvøiede og laante varer, kan være sikker paa at møde en velvillig kritik hos de literater, der endnu fører det store ord. Og om vedkommende har været saa heldig at faa enkelte af sine bøger oversat til fremmede sprog, er dermed parolen givet til at udbasunere ham som den, der har gjort sit land ære i udlandet og derfor fortjener at behandles med tilbehøret hjemme.

Lad os da som eksempel ta for os et af de sidste literære produkter, der gennemgaaende kun fandt ærbødig og beundrende omtale i den skandinaviske presse nemlig Knut Hamsjuns „En vandrer spiller med jordin“.

Hvad er for det første denne fortællings fabel? Jo, det er slet og ret historien om en børnløs hustru, der af kjærlighed tilsat med en smule jalousi ligeoverfor sin mand, der af samme årsag driver en noksaa tom flirt med andre kvinder, lar sig forlede af en utaalelig, indholdsløs slab til at begaa egtteffabsbrud, med den følge at hun senere ser sig nødt til at klænge sig ind paa ham, og med den videre følge, at hun snart indser, at vedkommende galan ingen dybere følelser havde næret for hende, hvorpaa hun i uforsigtighed eller med forsæt gaar igjennem en tynd høstis og ender det hele.

Dette er nu for det første et emne, der er saa gammelt som alle honger, saa en foragtet amerikansk bogudgiver alene af den grund vilde negtet at befordre en ny variation i trykken. Dernæst er vistnok behandlingen for saavidt i overensstemmelse med den af menneskeheden møjlig og erhvervede gamle

moral, som lovbruddet for hovedpersoners vedkommende enten faar sin straf eller tydelig tilkjendegives forfatterens misbilligelse; men hvis nogen derfor mener, at vi her slet og ret har at gjøre med en indiskjærpelse af den gamle defalog, tar han merkkelig feil. Bogens helt begaar nemlig egteskabsbrud, saa saare han blot kan komme til med det — det er jo blot handytret Glahen i en senere udgave — og den snedige maade, hvorpaa forfatteren lar ham meddele sine eskapader, paa samme tid som han med umiskjendeligt bifald klapper ham paa skulderen, maa synes tilstræffeligt til at berøve selv den naiveste enhver illusion, om at vi her har at gjøre med en moralprædiken i gammel stil.

Dog dette sik enda være saa sin sag, hvis de mennesker, der skildres idetmindste var grebet ud af livet og gengivet med realistisk kunst, eller om der kastedes lys over en samfundstilstand, der paa sæt og vis bar skylden for deres aandelige og moralske lafethed, og som man grebes af en smule trang til at reformere, eller ogsaa om de var skildret sliq, at man engang imellem kunde saa sig en friggjort latter over deres ynkelighed. Men der er ikke en af dem, selv den usmagelige vandrer iberegnet, som er værd et rødt øre; en mand der er født og opvoftet paa landet i Norge drar ikke mere kjendsel paa dem, end om de var hentet fra selve maanen, og en saa forvrøvet, absolut uinteressant anjamlng af han- og hundyr, kan man trygt forpligte sig paa ikke at opdrive paa en chefsgaard i Norge i løbet af det sidste aarhundrede.

Velmenende sjæle har faldt i staver over en tjenestepige med den særdeles originale egenkab at lytte ved døren. Men der skal en stærk portion kritikløshed til at døie denne utrerede fremtoning, der blot bekræfter forfatterens sørgelige mangel paa evne til at tegne karakterer.

Værst af alle er dog denne lidet merkkelige vandrer, en an-

den udgave af de mange raringer, som forfatteren fremdeles synes at finde saa uhyre interessante og værd at studere. Denne gang optræder han som en udspillet Don Juan, der er færdig med moroen og hader den ungdom, som med sliq lethed stikker ham ud hos det andet kjøn. Man kan endog frites til at anse hele bogen som en privat hevn ligeoverfor en eller anden yngre rival, der ved en eller anden anledning er gaat af med seieren. Han er naturligvis som Nagel i „Mysterier“ psykolog, og tar ikke i betænkning at belure sine skrøbelige medmennesker, saa saare han veirer en erotisk handel. Men paa samme tid tillægges han en saa høi intelligens og en saa udviklet kritik, at han med lethed gjør kaal paa ikke blot den norske bondestand og de moderne nationale bestræbelser, men tillige paa Ibsens og Jonas Lies samlede forfatterkab.

Denne mslædte Don Juan var en dag med paa at flytte et bogskab deroppe paa Ørebø, (chefsgaardens navn) og i den anledning river han senere af sig følgende glimrende karakteristik af „hjemmenes digtere“. Det hedder med henblik paa Jonas Lie: „De var kommet, en hver jul, romaner tredive bind — den samme roman. . . . De var saa lifse, de var par alle ihop, homogen poesi, den samme roman“.

Og stakkars Henrik Ibsen gaar det ikke bedre: „Jeg hufter en vismand, og han skrev om kvinden. Han skrev i tredive bind homogen teaterpoesi, jeg talte bindene engang i et stort skab. Tilslut skrev han om kvinden, som gif bort fra sine egne børn for at finde det vidunderlige! Men hvad var da børnene? Na, det var saa komisk. Den vise, hvad vet han om kvinden? For det første er han ikke blit vis,jør han blev gammel, og da kjender han kvinden bare efter hukommelsen. Men for det andet har han heller ikke hukommelse om hende, efterjom han aldrig har kjendt hende. . . . De fire vjeste hoder i verden,

som har angit betænkning om kvinden, jat bare og fandt hende op inde i sig selv, de var unge eller gamle oldinger, som red paa geldofjer De skrev og skrev om kvinden, tænkt uden at træffe hende".

Denne freidige kritik kommer fra en forfatter, der gang paa gang har bevist, at han saa omtrent ganske mangler evnen til slaaende realistisk karakterfremstilling eller til at haandtere en sammensat situation, til eksempel skildre et almindeligt middagselskab, saa læsere med smag ikke overfaldes af lede over de bisarre jnurrepiberier, og indfald udenfor alle jordelivets grænser, der søger at dække den kunstneriske ufornuethed, fra en mand der endnu ikke har frembragt en eneste fund, naturlig menneskekærlighed, der vil leve eller fortjener at leve, fra en idealforladt, ubulusærdig stocjobber i det uanstændige, der endnu ikke er værdig til at løse de mænds skobaand, der har givet os „Gaa Paa“, „Familjen paa Gilje“, „Peer Gynt“, „Brand“ og en „Folketsiende“.

Skvad Nora angaar, gif hun aldeles ikke ud for at finde det „vidunderlige“. Hun gif ud for at finde sig selv og bidrog derved mer end nogen anden person, virkelig eller opdigtet, til at afrygte et titusindaarigt aag af den ene halvdel af menneskeheden og til at sætte en snarlig stopper for den opfatning af kvinden, for hvilke Gamsun hidtil har gjort sig til tolf.

Som det endnu heder i „En Vandrer“: „Stuepigen Ragnhild var en vakker pige med særdeles blanke øine.“ Kvindene kan nemlig ifølge denne forfatter deles i to klasser. Enten har de eller har de ikke blanke øine, og i sidste tilfælde kan man være stø paa, at de ikke avancerer til heltinder. Skvad man rettelig har at forstå ved „blanke“ øine, derom kan vistnok en hvilken som helst Kristianialøve, der tømmer sin pjoster paa Grand, gi besked, og vi andre har jo en slags anelse. Sv-

jen og Bjørnson og Jonas Lie havde, om jeg ikke husker feil, andre værdimaalere for kvinden. Men de „red jo ogsaa bare paa geldofjer“.

Sin kjærlighed til den norske bondestand, fra hvilken han selv er udgaaet, gif forfatteren blandt andet udslag i følgende jmagfuldheder: „Der er julemarked i byen . . . Her er kjelker og ski, her er smørstøjer og kubbestoler fra underverdenen, rojesfarvede vatter“ osv. Og et andet sted hedder det om en bonde, der er kommen til samme hul af en by: „Alle disse tre liv, manden, hesten og koen, var saa smaa og stenalderste, de var som underjordiske paa en liten tur blandt menneskene, jeg ventet at se dem forvinde for mine øine.“

„Er den mand i byen?“ siger kjøbmanden. „Naja, det er nok kjorkje verre ilder bedre“ (sic!). „Det var eit sjølvliedertigt (!) dyrt lerstykke“, sier kjøberen. Og lidt senere hedder det: „Saa er der atter strømmet penge til byen, en bonde-mand har været inde og solgt sin ko og kjøpt stillingerne bort igjen. Det merkes straks allevegne.“

Denne jnuudsige haan der skyder saa sørgelig over maalet, fordi hverken karakterer eller repliker er tat paa kornet, burde faldt nogen hver tungt for brystet. Men der var, saavidt man kunde forstå ikke et kny at spore i den ledende norske presse. Forfatteren staar jo høit hos en del friggjorte bohemer i Tyskland og Rusland, og saa maa jo alt være i sin orden.

Det bedste der kan siges om denne bog er, saavidt jeg forstaar, at den hjit og her har ikke uefne bidrag til beljnsningen af det sørgelige livets bagslag, der kommer over en Don Juan type, naar den gamle ild er gaaet sløiten, og kvinderne ikke længer gider se til den kant, han gaar. I sit sidste usmagelige teaterprodukt, „Livet ivold“, gif forfatteren os et sidstegkke („de er par“) i den uvassede varietetøs, hvem mandfolkene

svigter, og kritiken har velvillig pegt paa hvor grundig denne karakter er belyst i alle sine faser.

Som om menneskene trænger denne belystning og ikke helst burde se sig fritat for den. Personlig har jeg havt breve fra dannede Kristianiafolk, der var forarget over de smagløse løjer, som teatret har narret dem borti.

Denne smule livsvisdom opveier dog ikke den formaalsløse lede, med hvilken man lukker bogen om familien paa Øvrebo. Man har en følelse af til ingen nytte at have tilbragt et par timer i slet selskab, i en lummer, betændt atmosfære blandt væsener der er saa temmelig kemisk fri for alle de højere egenskaber, der særkjender mennesket, en ryggradsløs, klimet masje, der ikke engang har vakt vor indignation, fordi det er teaterduffer, som vi ikke tror paa, og fordi forfatteren selv gaar omkring og klapper de fleste af dem godslig paa skulderen. Og der er scener indlagt, som en person, der eier en smule angelsachsiske anstændighedsfølelse, maa forbanjes over, at en mand med selvagtelse og bøn om at opdrage kan ville gå i trykken. Det er atter en af disse bøger „hinsides godt og ondt“, der vulgariserer vore følelser, slapper vort mod paa livet og vor evne til at ta fat, nedtraaffer det gjerde, som slægtens møjssommelig har opført mellem moral og umoral.

Jeg nærer dog ingen illusion om, at denne literære retnings forsvarende, vilde føle sig rammet af ovenstaaende kritik. „De har, min gode mand,“ vilde de sige, „intet begreb om rækkevidden af disse ting. Sagen er, at vi aldeles ikke anerkjender den gamle moral. Vi for vor del hylder herremoralen, den stærkeres ret, den ubarmhjertige kamp for tilværelsen, der har bragt menneskene did, hvor de nu staar. Vi hylder den lære, at alt naturligt er værdier af samme rang, og anser det for uendelig gammeldags at gaa omkring og værne om moral og umoral.“

Ja, det er just ulykken og en grund mere til, at der nu snart maa sættes en stopper for dette samfundsnedbrydende arbejde, som den moderneste videnskab ikke længer er villig til at gi en skygge af berettigelse. En nærmere behandling af dette spørgsmaal faar imidlertid staa hen til en anden gang, saameget mere som „Sambands“ læsere neppe trænger noget forsvaret for den gamle defalog.

Det er med en høj grad af uvilje, at jeg har indladt mig paa at tale rent ud af posen om en forfatter, som man baade herover og i Norge endog synes at være paa veie til at løfte paa skulderne som Bjørnsons arvtager. Jeg har nemlig i sin tid havt den fornøielse at træffe ham personlig og fik som de fleste et sterkt indtryk ikke blot af hans begavelse, men ogsaa af hans elskværdighed og vindende væsen. Han var i høj grad, hvad man her forstaar ved „good company“. Og disse personlige egenskaber forklarer visjelig i stor udstrækning hans ry som forfatter. Men blandt folk der ikke lader sig hypnotisere af sproglige jonglørkunstner uden tilsvarende aandeligt og moralsk indhold, er der neppe to meninger om, at han ikke har indfriet hvad hans talentfulde debut lovede. Og skylden ligger, saavidt jeg forstaar, i stor udstrækning hos den udelige, principløse kritik, der har tilklappet ham bisald, naar han boltrede sig freidigt som himmelstormende hurragut paa det religiøse og moralske omraade — saavel som naar han søgte at ride tilvands enkelte af de store gamle, der ikke blot besad skabende evne, men ogsaa ligevegt, fædeligt alvor, smag og kultur.

Men trods alle de morsomheder Samfun har revet af sig om alderdommen, er han sikkerlig med sine 51 aar langt fra færdig. Han har endnu tid og anledning til at stille sig i de race- og samfundsofbyggende kræfters tjeneste og til at gi udtryk for et livsryn, der staar i pagt med de bedste og mest

fremstredne ideer omkring i landene. Med sin virtuositet i at tumle med ord og sin frodige fantasi, der blot hidtil saa ofte har løbet løbsk, eier han sikkert endnu betingelser for at lave literatur, som duer.

Hermed faar disse bemærkninger ha en ende. I denne tid, da interesjen for norskhedens bevarelse iblandt os skyder saa raff en fart, tør der være dem, der mener, at vi for enhver pris maa undgaa kritik af vort gamle fædrelands aandelige frembringelser; men dette er vistnok et feilagtigt syn paa tingen. Nu da dørene slaaes viden op for skandinaviske literatur, er det vel tvertimod paakrævet, at vi søger at stille klinten fra hveden. Det skulde synes vor simple pligt ligeoverfor den ungdom, der staar færdig til at græsse paa de fædrelands aandelige marker. Og kan vi samtidig bidrage til at aabne øinene paa en og anden overlegen skjønnaand derborte, turde jo heller ikke dette være bortkastet møie.

En af emigranterne fra 1861.

Meddeelt ved D. S. Opheim.

Hans navn er Ole Meckelson og han kom over paa seilskibet „Winter,” der forlod Bergen i slutten af mai maaned og ankom til Awebek efter at have faret paa havet i syv uger og fire dage, under svære gjenvordigheder af alle mulige slag, saasom storm, sygdom og tilstidst ogsaa hunger. Det er rørende at høre denne ærværdige olding fortælle om sine oplevelser paa denne kummerfulde og besværlige reise, især for meddelelsen, som kom først i 1880 og ikke har det mindste begreb om hvad det var at gjøre overreisen med seilskib.

Paa „Winter” var 300 passagerer, deriblandt mange fra Ulness og Svenes anekser i Valdris. Den eneste som er igjen af de andre gamle homesteadere fra dette sølge i town af Mora,

Pope county, Minn., er Ole W. Lee, saavidt jeg kjender til. Døde er Loften Seggesmoen og Ole Tollefson.

Ole Meckelson er født paa husmandspladsen Smaabrøto, som den tid hørte til under Gaas. Som allerede meldt landede han i Awebek og kom saa endelig til Stillmore county, hvor han for rundt paa arbeide. Smidlertid havde han opholdt sig en tre aar i Madison, Wis., og der prøvet at slaa sig igjennem som fotograf og andet, og var i 1864 indgaaet i eteskab med Brita Larsdatter fra Lyster i Sogn. Med etpar smaabørn kom de saa til Stevens county den 13de juli 1867, ifølge med Hans Gudvangen og andre fra Sogn i Norge. Han tog saa land paa det sted, hvor han nu bor. Af sølget fra Wisconsin er vist Gudvangen den eneste som er igjen, men han har længe siden forladt sit gamle homestead og bor nu i Los Angeles, California.

Meckelson var ikke saa heldig at sætte sig paa land som blev at saa frit til homestead, men maatte betale for det en dollar og en kvart acen. Ligevel er han nu den mest formuende i nabolaget, for ikke at sige hele townet. Han fik den tunge ulykke efter 13 aars samliv at miste sin hustru, i 1877. Det mindste barn var da et aar gammelt. De tre ældste var døde, saa der var 4 igjen. Det er en tungere skjebne end den som ikke selv har prøvet det kan skjønne, saaledes at blive fiddende igjen alene med en del smaa børn. Det er nu 34 aar siden og de smaa er blevet voksne og har hver sin farm i nærheden. To er gifte, Tørgine med E. S. Barsnes i town af Volton, Pope county og den yngste søn Henry, der fik 240 acres, som hans far byggede op hus paa, med tillige noget skogland i nærheden. Saa er det Lewis der ogsaa fik af faderen tilsvarende land til farm og skogland.

Den ældste, Kristian, er hjemme hos sin far, og driver dennes affærer i alt væsentlig, til hans gavn og tilfredshed.

Dertil har han i en række af aar været townets kasserer og kasserer for Cyrus creamery. Vignende tillidshverv har ogsaa den gamle indehavt, saasom supervisor og chairman. Disse folk har længe tilhørt konferensen men nu frikirken. Det gik faaledes til: Først hørte de, som alle der rundt, til synoden. Da de skulde bygge skolehus kom presten til mødet for at faa dem til at bygge faa stort som mulig. Endel blev forbittret paa ham herfor, skjønt det igrunder vilde have været til deres fordel. Men dette uvenskab blev konferencefolket bekendt og en af dem fik faa stiftet en konferencemenighed af nogle af de ufornøjede, hvilket vist ikke kan betragtes anderledes end som skade for folket i dette strøg.

Det kan vel være i sin orden at omtale denne mands søskende, som alle var født i Smaabrøto, som det kaldtes i daglig tale, skjønt det skreves for Gaademseie. Det skal nu være bare tre af dem ilive skjønt de var 9, tre jenter og 6 gutter. Galvor, den ældste, døde som husmand under gaarden Opheim i Ulnes aneks 6 aar siden. Det er at merke sig, at ved begravelsen mødte ordsprøeren D. T. Svenes og la en frans paa den simple fattige mands baare, og broderen Engebret Svenes holdt en tale i hvilket han kaldte den afdøde en hædersmand. Tak bør brødrene Svenes have for den deltagelse og paafjønelse de viste. En bror, Knut, lever i Brattebrøto, og en anden, Mickel, bor i Ulnesbygden mellem nordre og mittre Rødvang. En søster var gift paa Toten, og en var gift med Johannes i Krakepladsen. Den yngste søster, Guri, gift med Ole Kviteberg er død for længere tid siden. Saa er det Johannes i Milsebraaten, død for mange aar tilbage. Der kunde være mere, men dette faar være nok; men det var da meningen at folk fra hjembygden som i sin tid kjendte Ole Weckelson, kan faa lidt rede paa hvor det blev af ham, og de vil da se, at han lever i bedste velgaaende.

D. S. D.

Valbris i U. S. Congress.

Det tør endnu være ukjendt for de fleste af „Sambands“ læsere, at Valbris ikke længere siden Galdor Bøen repræsenterede Minnesota i 1893-4, behøver at staa i stammebogen ligeoverfor Bos, Sallingdal og Telemarken, naar talen er om repræsentanter i unionens storting. Den ny kongresmand fra Nord Dakota, G. T. Selgesen, viser sig nemlig at være egte Bangsgjelding, og dermed er aren reddet ogsaa paa dette omraade.

Thomas Selgesen Rogn kom herover allerede i firti aarene og slog sig først ned i Wisconsin. Derpaa flyttede han nogle aar senere til Winnebief county, Iowa, og her fødtes hans søn, den senere kongresmand, den 26de Juni 1857. Efter endt handelskursus i Decorah, aabnede den unge Selgesen en forretning sammesteds; men bestemte sig i 1887 til at flytte til Nord Dakota. Han slog sig ned i Milton og drev der med held en isenfram- og tømmerhandel, paa samme tid som han efterhaanden mer og mer kastede sig ind i politiken. Han blev saaledes statens første Commissioner of Agriculture and Labor, et embede, han beklædte i to terminer. I 1908 stillede han sig som kandidat for kongressen, men blev dengang slagen. Han stillede sig imidlertid igjen i 1910 og jeirede sidste høst med stor majoritet paa et meget progressivt program.

G. T. Selgesen indgik i 1880 etteskab med Miss Besjje G. Nelson, Decorah, og er nu den lykkelige fader til syv børn, tre sønner og fire døtre. Han er en stout kar at se paa og en god taler. I hovedstaden har han allerede sikkerlig vundet mange venner, ikke mindst i det norske selskab, til hvis første møde dette aar, han straks indfandt sig.

S. D.

Paa Kongsveit. Af Sigurd Folkestad. Forfatterens forslag, Strum, Wis. Pris 50c.

Denne bog paa 141 sider er en samling af 72 digte, som det er os en fornøjelse at anmeldte. Vi tør med tryghed anbefale denne Pastor Folkestads digtsamling, som i vakkert sprog og med livsglæde og alvor vil fængsle og fornøje baade ung og gammel. Vi haaber den faar stor udbredelse. Som prøve anføres fra „Hos dig jeg sidder“:

Hos dig jeg sidder de stille stunder,
naar dagen dunkles og sol gaar under.
Hvad gjør det vel om det skumrer nu,
naar bare vi kan blive sammen, du!

Din stemme signende findet myger.
Du haanden over min pande stryger.
De saare tanker som pinte den
de kommer da ikke mer igjen.

Og natten spænder sin fløielskaabe
omkring hver skjælvende stjernedraabe.

* * *

Hvad vifter bagom de tusen straalere,
som himmelrummet i søbblink maaler?
Hvad dønner ind i vor kjærlighed
om ikke drømme om fred, ja fred.

* * *

Og saa fra bogens afsluttende vers: „Jeg strødde mine digte“.

Jeg strødde mine digte
for himlens veir og vind
lig visjent løv som flyter
i høstens natmulm ind.
Den stund de fødtes i min fjæl,

var de min lykke sterk og hel.
De dækket mig med blomsterflor
som lyng og græs en fattig jord.
De var en aandens vaarveir,
som løftet mig mod Gud.
Men bare en har gjemt dem.
Det var min ungdoms brud.

Jeg slængte mine digte
ifra mig paa min færde.
For tidens mænd, dens guder,
de havde intet værd.

* * *

Jeg digtet ikke mere.
Men hvad jeg var jeg blev.
Og aldrig har jeg angret
et vers af dem jeg skrev.
Jeg gir dem ud. Lad veir og vind
dem vri og vende ud og ind.
De er blot løv som stormen rev
af træet i de værste drev.
Lad kunstens trolde trampe
de vers min ungdom hød.
Det saarer ingen mere.
Min ungdoms brud er dødt.

Af et brev fra Rome, Maska.

So bevis paa at Valdrijs sit i me enno, vil e førtælja ei samtale, so e kom te høire imyljo eit gamalt æktepar ein kvæld ve dæ syfte Is-palasje i St. Paul. Dei sto i søllestimmele o jaag paa fyrværkerie. Um ei stund bejnynte mann o tøma i lummo sine — syft den eine o so den are:

So:—No æ dæ du staar o tæma ette? Sa du mist nofo?

Han:—E meina e ha mist lumneboke mi.

So:—Va dæ mytji i'n daa?

Han:—Nei, dæ va berre jem o fotti cent.

So:—D, æ dæ nofo o bry je um daa?

Han:—Nei, men d'æ so harmele. Va dæ fji dæ e syntis,
at dei sto her o skumpa o skumpa!

So:—No maa e læji.

Han:—So kan du staa her fjøl ei stund, kan du kjenne fo
gøtt dæ æ!

G. S. Lomen.

Den brudte aare.

Af Longfellow. Oversat af D. L. Kirkeberg.

Engang paa øens øde, nøgne strand
En digter gif med bog og pen paa land,
han søgte just et slutningsord hvormed
han kunde ende, hvad han før skrev ned.
De bølger skjelled op mod hvide sand,
og hvirvler feied, strømmed til og fra,
og gjennem brudte skyer nu og da
steg aftenrøden over hav og land.
Da blev af bølger kastet for hans fod
en bruffen aare, hvorpaa sfaaren stod:
„Seg træt var ofte, mens jeg sled med dig.“
Og som en mand, der fandt sin tabte vei
de ord han skrev; raff saa han op igjen
og slang i havet ud sin slidte pen.

INDBYDELSE

TIL AT ABONNERE PAA

== Samband ==

Det udkommer hver maaned.

Det er et literært familieblad for det hele norske folk i Amerika, og vil levere den bedste folkelige læsning, ved norsk-amerikanske forfattere, som det er muligt at faa — helst saadant stof som angaar de gjøremaal og interesser som det almindelige publikum forstaaer og skatter, og skrevet af dem som faktisk og praktisk ved hvad de behandler.

Det er desuden tilegnet bygdelaagbevægelsen, og er det eneste skrift, som har sat sig til maal, at tjene denne sag som dens særlige tolk og talsmand.

Spørgsmaalet om et fælles blad for bygdelaagene er foreløbig blit drøftet paa lagenes fællesmøde ifjor høst, og senere i aviserne; og det blir vist behandlet ogsaa paa bygdelaagsstevnerne som blir afholdt udover sommeren og høsten.

I den hensigt at gjøre bygdelaagfolkene kjendt med "Samband", som vil søge at bli erkjendt som saadant fællesblad, sendes prøveeksemplarer til medlemmer af de fleste bygdelaag, hvis bestyrelser har været saa forekommende at meddele SAMBANDS udgivere navn fra sine medlemslister.

Prøvehefter sendes ogsaa til mange andre, med det maal at faa det udbredt saa vidt som muligt.

Det koster EN DOLLAR aaret.

Vil De saa bli bedre kjendt med bladet og sætte Dem ind i bygdelaagbevægelsens væsen og fremskridt, og støtte foretagendet, saa bedes De sende ind et aars kontingent, med Deres navn og adresse. Udfyld nedenstaaende blanket og klip den ud:

Til udgiverne af "Samband":

For vedlagt en dollar bedes "Samband" sendt et aar til

(Navn)

(Post office) (Stat)

(Angiv husnummer i by)

Kjøb helst "money order" til forsendelse. Send saa det hele til

A. A. VELEN,
Stillwater, Minn.

AKTIEINDBYDELSE.

Den Norske Amerika Linie.

Tilsigter direkte forbindelse mellem Norge og De Forenede Stater ved tidsmæssige Dampskibe.

Linien er et fælles norsk og norsk-amerikansk foretagende med en aktiekapital paa 10 millioner kroner, hvoraf 3 millioner kroner ventes tegnet af Norsk-Amerikanere.

Aktierne lyder paa 200 kroner eller \$54.00. Halvaktier paa 100 kroner eller \$27.00, kan ogsaa tegnes.

Foretagendet støttes med sjelden enstemmighed af de største fremskridtsmænd paa forretningslivets omraade i Norge.

Et statsbidrag paa 500,000 kroner aarlig er anbefalet af en komite, og stortinget vil utvilsomt bevilge det.

Følgende velkendte Norsk-Amerikanere er varmt interesserede i Linien og repræsenterer aktieierne her i landet:

E. T. Christensen, 130 Pearl St., New York, N. Y.

Fred Engen, Saskatoon, Canada.

I. L. Grøndahl, State Bank, Seattle, Wash.

H. G. Haugan, State Bank, Chicago, Ill.

Judge A. Ueland, 401 New York Life Bldg., Minneapolis, Minn.

E. H. Hobe, norsk konsul, 307 New York Life Bldg., St. Paul, Minn.

Den Norske Amerika Linie er den største og vigtigste fællessag, som Norge og Amerika nogensinde har haft sammen, og den fortjener støtte og opmuntring paa alle hold.

Aktier tegnes og indbetales hos:

E. T. Christensen, 130 Pearl St., New York, N. Y.

Fred Engen, Saskatoon, Canada.

I. L. Grøndahl, State Bank, Seattle Wash.

H. G. Haugan, State Bank, Chicago, Ill.

Dommer A. Ueland, 401 New York Life Building, Minneapolis, Minn.

E. H. Hobe, 307 New York Life Bldg., St. Paul, Minn.

Vakkert Landsted falbydes.

Undertegnede har tilsalgs den vakreste farm i Washington County, Minnesota. Den ligger 2 mil fra Stillwater;

en god mil fra den elektriske bane mellem St. Paul og Stillwater paa hvilken tog gaar hver halv time til tvillingbyerne.

Denne eiendom ligger i et af de vakreste og frugtbarreste strøg i Minnesota, ved en nydelig indsø. 121 acres, 95 dyrket, 6 acres frugthave. Naturlige og plantede lunde. Vaaningshuset er 56x40 fod, med 11 rummelige værelser og meget elegant anlagt. Varmeapparat. "Barn" 48x64 fod, moderne i alle henseender med vandstok, der er sikker mod frost. Stort drivhus, hønsehus og grisehus. Bygningerne har kostet mere end prisen paa hele eiendommen.

Dette er et udsøgt komfortabelt hjem til alle aarstider, men er især tiltrækkende som sommerhjem for en familie, der ønsker at bo paa et sundt, naturskjønt sted, i et udmerket nabolag. Skolehus tværs over veien. Kirker, skoler, godt marked o. s. v. i den nærliggende by Stillwater. Skriv til undertegnede, eller kom til St. Paul og vær med ud og bese eiendommen. Pris \$11,000.00.

A. Stolpestad

406 Pioneer Press Bldg.,
ST. PAUL, MINN.

Forretning i Land
og Byeieendomme.
Laan og
Brandassurance.

Lutheran Publishing House

Norwegian Books. Bibles in the Norwegian, English and Swedish language.

DECORAH, IOWA

MINNEAPOLIS, MINN.

Luth Jaeger,

535 Temple Court, - - Minneapolis, Minn.

Offers his services in the matter of selling and buying Minneapolis and suburban

Real Estate and Northwestern Farm Lands

Write to him.

ARNE GARBORG,

Skrifter i Samling

7 Bind, tilsammen 2592 Sider. Pris heftet \$6.00, indb. \$8.40

INDHOLD: Bondestudentar, Mannfolk, Hjaa ho Mor, Trætte Mænd, Uforsonlige, Fred, Læraren, Den burtkomne Faderen, Heimkomin Son, Haugtussa, I Helheim, Ein Fritenkjar, Av Ijaak Ætt, Hemn, Stordaad, Seld til den vonde, Ungdom, Sjø, Aarsfesten i Ungdomslage, Døy, Han Lars i Lia, Fjell-luft, I Heidane, Kvæde, Ferdabrev, Kolbotnbrev, Knudaheibrev, Brev um Finnferdi 1905.

The Free Church Book Concern, 322 CEDAR AVE.,
Minneapolis, Minn.